

Obsah

I. ČASŤ: ZÁKLADY METODOLÓGIE VIED O VÝCHOVE

1 VEDY O VÝCHOVE – Štefan Švec	29
1.1 <i>POJEM VEDY</i>	29
1.2 <i>HIERARCHICKÁ SÚSTAVA VIED O VÝCHOVE</i>	32
1.3 <i>VZŤAHY MEDZI PREVAŽNE TEORETICKÝMI A PREVAŽNE PRAKTICKÝMI ODBORMI VIED O VÝCHOVE</i>	34
1.3.1 <i>Súvzťažný model členenia vied o výchove</i>	34
1.3.2 <i>Stieranie rozdielov medzi sústavami vied</i>	35
1.3.3 <i>Spektrum poňatí pedagogickej a andragogickej vedy</i>	36
1.4 <i>ÚROVNE VŠEOBECNOSTI-ŠPECIFICKOSTI VIED O VÝCHOVE</i>	36
1.5 <i>METODOLOGICKÁ DIFERENCIÁCIA A INTEGRÁCIA VIED O VÝCHOVE</i>	41
2 KONCEPCIA METODOLÓGIE VIED O VÝCHOVE – Štefan Švec	43
2.1 <i>ŠIRŠIE A UŽŠIE POŇATIA METODOLÓGIE VIED O VÝCHOVE</i>	43
2.1.1 <i>Najužšie poňatia metodológie vedy</i>	43
2.1.2 <i>Pomerne úzke poňatia</i>	43
2.1.3 <i>Stredná porovnávacia kategória poňatí</i>	44
2.1.4 <i>Relatívne širšie poňatia</i>	45
2.1.5 <i>Najširšie poňatia</i>	45
2.2 <i>DEFINÍCIA METODOLÓGIE VEDY</i>	46
2.3 <i>METODOLÓGIA VIED = METODOLÓGIA VÝSKUMU, VÝVOJA A VYHODNOCOVANIA</i>	47
2.4 <i>APLIKÁCIE POŇATIA METODOLÓGIE VIED O VÝCHOVE</i>	51
2.4.1 <i>Teoretická oblasť aplikácie</i>	51
2.4.1.1 <i>Vzťahy medzi výskumom a vedou</i>	51
2.4.1.2 <i>Vzťahy medzi základným a aplikovaným výskumom</i>	52
2.4.2 <i>Praktická oblasť aplikácie</i>	52
3 KVANTITATÍVNA A KVALITATÍVNA METODOLÓGIA VIED O VÝCHOVE – Štefan Švec	54
4 DRUHY EDUKAČNÉHO VÝSKUMU – Štefan Švec	59
4.1 <i>VYMEDZENIE VÝSKUMU V KONTEXTE INOVAČNÉHO CYKLU</i>	59
4.2 <i>SKÚMANIE ZÁVISLOSTÍ V SYSTÉMOVOM PRÍSTUPE K VÝCHOVE</i>	61
4.3 <i>ČLENENIE A CHARAKTERISTIKA EDUKAČNÝCH VÝSKUMOV</i>	62
5 FÁZY VÝSKUMNÉHO PROCESU – Peter Gavora	67
5.1 <i>PLÁNOVANIE VÝSKUMU</i>	67
5.1.1 <i>Výskumný projekt</i>	68
5.1.2 <i>Predvýskum a hlavný výskum</i>	68
5.2 <i>PROCES KVANTITATÍVNEHO VÝSKUMU</i>	69
5.2.1 <i>Vymedzenie výskumnej témy</i>	69
5.2.2 <i>Formulovanie výskumných otázok</i>	70
5.2.3 <i>Formulovanie výskumných hypotéz</i>	70
5.2.4 <i>Určenie výskumných metód</i>	71
5.2.5 <i>Stanovenie výskumnej vzorky</i>	72
5.2.5.1 <i>Náhodný výber</i>	73

5.2.5.2	Stratifikovaný výber	73
5.2.5.3	Mechanický výber	73
5.2.5.4	Zámerný výber	74
5.2.6	Zber výskumných údajov a ich spracovanie	74
5.2.7	Interpretácia zistení	74
5.3	PROCES KVALITATÍVNEHO VÝSKUMU	75
5.3.1	Procedúra analytickej indukcie	76
5.3.2	Procedúra konštantnej komparácie	76
5.3.3	Výber prípadov (osôb, lokalít)	77
5.4	TVORBA VÝSKUMNÉHO VÝSTUPU – Štefan Švec	79
5.4.1	Štruktúra kvalifikačnej práce	79
5.4.2	Najčastejšie nedostatky kvalifikačných prác	81
5.4.3	Kritériá na posudzovanie kvality a hodnoty vedeckej práce	82

II. ČASŤ: PREVAŽNE KVANTITATÍVNE METÓDY V EDUKAČNOM VÝSKUME

6	MERANIE A ŠKÁLY VO VEDÁCH O VÝCHOVE – Marián Lapitka	85
6.1	EDUKAČNÝ JAV AKO OBJEKT MERANIA	85
6.2	MERANIE AKO METODOLOGICKÝ PROBLÉM	87
6.3	DRUHY STUPNÍC MERANIA	89
6.3.1	Nominálna stupnica	89
6.3.2	Poradová stupnica	90
6.3.3	Intervalová stupnica	91
6.3.4	Podielová stupnica	91
6.4	OPERACIONALIZÁCIA POJMOV	91
6.5	ZÁVER	93
7	OBJEKTIVITA, VALIDITA A RELIABILITA VÝSKUMU – Peter Gavora a Marián Lapitka	94
7.1	OBJEKTIVITA	94
7.2	VALIDITA	94
7.2.1	Obsahová validita	95
7.2.2	Kritériová validita	95
7.2.3	Konštruktívna validita	96
7.2.4	Interná a externá validita	96
7.3	RELIABILITA	98
7.3.1	Reliabilita výskumného nástroja	98
7.3.2	Reliabilita procesu merania	99
7.4	VALIDITA A RELIABILITA PRI KVALITATÍVNYM VÝSKUME	99
8	METÓDA POZOROVANIA V EDUKAČNOM VÝSKUME – Peter Gavora ...	101
8.1	ETAPY POZOROVANIA	101
8.2	DRUHY POZOROVANIA	102
8.2.1	Neštruktúrované pozorovanie	102
8.2.2	Štruktúrované pozorovanie	103
8.2.2.1	Pozorovacie systémy	106
8.2.2.2	Posudzovacie škály	107
8.3	ZÁZNAM POZOROVANIA	107

8.4	VYHODNOCOVANIE ZÍSKANÝCH ÚDAJOV	110
8.5	ZÁČVIK POZOROVATEĽA	111
8.6	VALIDITA A RELIABILITA POZOROVANIA	112
8.7	PLYV POZOROVATEĽA NA POZOROVANÉ OSOBY	113
8.8	ZHODNOTENIE METÓDY POZOROVANIA	114
9	INTERVIEW V EDUKAČNOM VÝSKUME – Miron Zelina	115
9.1	ÚVOD	115
9.2	FÁZY INTERVIEW	117
9.3	OTÁZKY V INTERVIEW	118
9.4	TYPY INTERVIEW	119
9.5	ZHODNOTENIE METÓDY INTERVIEW	120
10	METÓDA VERBÁLNYCH VÝPOVEDÍ V EDUKAČNOM VÝSKUME – P. Gavora	122
10.1	PRIEBEŽNÉ VERBÁLNE VÝPOVEDE	122
10.2	RETROSPEKTÍVNE VERBÁLNE VÝPOVEDE	123
10.3	SPRACOVANIE PROTOKOLOV VERBÁLNYCH VÝPOVEDÍ	123
10.4	INÉ PODNETY VYVOLÁVAJÚCE VERBÁLNE VÝPOVEDE	124
10.5	ZHODNOTENIE METÓDY VERBÁLNYCH VÝPOVEDÍ	124
11	METÓDA DOTAZNÍKA V EDUKAČNOM VÝSKUME – Štefan Švec	125
11.1	VYMEDZENIE ZÁKLADNÝCH POJMOV	125
11.2	ÚČEL DOTAZNÍKA	126
11.3	ŠTRUKTÚRA DOTAZNÍKA	128
11.4	FORMY DOTAZNÍKOVÝCH POLOŽIEK	129
11.4.1	Druhy dotazníkových otázok	129
11.4.1.1	Priame a nepriame otázky	129
11.4.1.2	Špecifické versus nešpecifické otázky	130
11.4.1.3	Faktuálne vs. názorové položky	130
11.4.1.4	Otázky vs. podnetové tvrdenia	130
11.4.1.5	Uzavreté, polouzavreté a otvorené položky	131
11.4.2	Druhy dotazníkových odpovedí	132
11.4.2.1	Neštruktúrovaná odpoveď	133
11.4.2.2	Doplňovaná odpoveď	133
11.4.2.3	Tabelárna odpoveď	134
11.4.2.4	Škálovaná odpoveď	134
11.4.2.5	Poradová odpoveď	135
11.4.2.6	Zoznamová odpoveď	136
11.4.2.7	Kategorická odpoveď	136
11.5	ZOSTAVOVANIE DOTAZNÍKA	137
11.5.1	Špecifikovanie premenných	137
11.5.2	Výber formy podnetovej časti položiek	137
11.5.3	Výber formy odpoveďovej časti položiek	138
11.5.4	Príprava dotazníkových položiek	139
11.5.6	Pilotné odskúšanie dotazníka	141
11.5.7	Stanovenie výskumnej vzorky	142
11.5.8	Administrovanie dotazníka	142
11.5.8.1	Sprievodný list	142
11.5.8.2	Procedúry na zvýšenie návratnosti dotazníka	143
11.5.9	Príprava dotazníkových dát na spracovanie	143

11.6	ZHODNOTENIE METÓDY DOTAZNÍKA	143
12	OBSAHOVÁ ANALÝZA TEXTOVÝCH DOKUMENTOV – Štefan Švec	146
12.1	DEFINÍCIA OBSAHOVEJ ANALÝZY	146
12.2	DRUHY TEXTOVÝCH DOKUMENTOV	148
12.3.	METODIKA OBSAHOVEJ ANALÝZY	150
12.3.1	Špecifikácia výskumného problému a hypotézy	150
12.3.2	Stanovenie výskumnej vzorky	150
12.3.3	Voľba analytickej jednotky obsahu	151
12.3.4	Stanovenie kódovacích kategórií obsahu	152
12.3.5	Kvantifikácia analytických kategórií obsahu	155
12.3.6	Interpretácia tabelovaných údajov analýzy obsahu	155
12.4	OBSAHOVÁ ANALÝZA POMOCOU POČÍTAČA	155
12.5	APLIKÁCIE OBSAHOVEJ ANALÝZY	156
12.6	OBJEKTIVITA, VALIDITA A RELIABILITA OBSAHOVEJ ANALÝZY	158
13	PROJEKTÍVNA METÓDA V EDUKAČNOM VÝSKUME – Teodor Kollárik	161
13.1	KRESBOVÉ PROJEKTÍVNE PROCEDÚRY	161
13.2	DOTAZNÍKOVÉ PROJEKTÍVNE PROCEDÚRY	162
13.3	PROJEKTÍVNE INTERVIEW	163
13.4	PROJEKTÍVNE POSTUPY V SKUPINOVEJ PRÁCI	164
13.5	PROCEDÚRA VOĽBY FARIEB	164
13.6	ZHODNOTENIE PROJEKTÍVNEJ METÓDY	165
14	SOCIOMETRIA V EDUKAČNOM VÝSKUME – Teodor Kollárik	166
14.1	ZAČIATKY SOCIOMETRIE	166
14.2	ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA SOCIOMETRIE	167
14.3	VARIANTY SOCIOMETRIE V ŠKOLSKEJ PRAXI	170
14.4	ZHODNOTENIE SOCIOMETRICKEJ METÓDY	171
15	EXPERIMENT V EDUKAČNOM VÝSKUME – Libuša Maršálová	173
15.1	POTREBA EXPERIMENTU V PEDAGOGIKE A ANDRAGOGIKE	173
15.2	HLAVNÉ KRITÉRIÁ EXPERIMENTU	174
15.3	TERÉNNY EXPERIMENT V PEDAGOGIKE A ANDRAGOGIKE	175
15.3.1	Pravý terénny experiment	175
15.3.2	Kváziexperimenty	179
15.4	ÚČASŤ EXPERIMENTÁLNEJ METÓDY V EDUKAČNOM VÝSKUME	183
16	ZÁKLADNÉ METÓDY ŠTATISTICKÉHO SPRACOVANIA DÁT V EDUKAČNOM VÝSKUME – Alojz Ritomský	185
16.1	ZÁKLADY ŠTATISTICKEJ ANALÝZY KVANTITATÍVNYCH ZNAKOV (PREMENNÝCH)	185
16.1.1	Jeden kvantitatívny znak v jednom súbore	186
16.1.2	Jeden kvantitatívny znak v dvoch súboroch	190
16.1.3	Vzťah medzi dvoma kvantitatívnymi znakmi v súbore	194
16.2	ZÁKLADY ŠTATISTICKEJ ANALÝZY KVALITATÍVNYCH ZNAKOV (PREMENNÝCH)	196
16.2.1	Jeden kvalitatívny znak v jednom súbore	196
16.2.2	Dva kvalitatívne znaky v jednom súbore	198

17 PROGNOTICKÉ METÓDY V EDUKAČNOM VÝSKUME –

Jozef Benčo	201
17.1 VYMEDZENIE ZÁKLADNÝCH POJMOV	201
17.2 KLASIFIKÁCIA PROGNOTICKÝCH METÓD	202
17.3 CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÝCH PROGNOTICKÝCH METÓD	205
17.3.1 Heuristické metódy prognózovania	205
17.3.2 Delfská metóda prognózovania	206
17.3.3 Morfológická prognostická analýza	207
17.3.4 Burza nápadov ako prognostická metóda	208
17.3.5 Synektická metóda prognózovania	209
17.4 EXPERTÍZNE METÓDY PROGNOZOVANIA	209

III. ČASŤ: PREVAŽNE KVALITATÍVNE METÓDY V EDUKAČNOM VÝSKUME

18 METÓDY KAZUISTIKY ŽIAKA A UČITEĽA – Ivan Bajo	211
18.1 VYMEDZENIE ZÁKLADNÝCH POJMOV	211
18.1.1 Kazuistika	211
18.1.2 Anamnéza	212
18.1.3 Katamnéza	213
18.1.4 Diagnostikovanie a diagnóza	213
18.1.5 Prognostikovanie a prognóza	213
18.1.6 Diagnostická dokumentácia	214
18.2 DRUHY KAZUISTÍK	214
18.3 PRAMENE INFORMÁCIÍ KU KAZUISTIKE	216
18.4 KAZUISTICKÁ METÓDA V EDUKAČNOM VÝSKUME	216
18.5 UKÁŽKY KAZUISTÍK	217
18.5.1 Ukážka kazuistiky žiaka základnej školy	217
18.5.2 Ukážka kazuistiky učiteľa základnej školy	220
19 METÓDY KAZUISTIKY TRIEDY A ŠKOLY – Věra Semerádová	221
19.1 ETNOGRAFICKÁ KAZUISTIKA	221
19.2 ZÁKLADNÉ METÓDY	222
19.2.1 Účastnícke pozorovanie	222
19.2.2 Rozhovor	222
19.2.3 Pasportizácia	223
19.2.4 Analýza textových dokumentov	223
19.3 UKÁŽKY VYUŽITIA ETNOGRAFICKEJ KAZUISTIKY	223
19.3.1 Prehľad štúdií	223
19.3.2 Etnografická štúdia o štýloch riadenia škôl: školský manažér a riaditeľ orientovaný na žiaka	225
19.4 ZHODNOTENIE METÓDY PRÍPADOVEJ ŠTÚDIE	229
20 METÓDY ŠKOLSKEJ ETNOGRAFIE – Miloš Kučera	230
20.1 TYPICKÁ UKÁŽKA ZÁZNAMU ETNOGRAFICKÉHO POZOROVANIA	230
20.2 ŠKOLSKÁ ETNOGRAFIA AKO ODBOR	231
20.3 FÁZY A METÓDY ETNOGRAFICKÉHO VÝSKUMU	233
20.3.1 Začatie výskumu	233
20.3.2 Zber empirických údajov	234

20.3.3 Etnografická analýza a syntéza	236
20.3.4 Písanie etnografických textov	237
20.4 ZHRNUTIE A ZHODNOTENIE METÓD	237
21 METÓDY HISTORICKEJ ETNOGRAFIE VÝCHOVY – Ján Michálek	238
21.1 MOŽNOSTI UPLATNENIA METÓD HISTORICKEJ ETNOGRAFIE	238
21.2 KATEGÓRIE SPOMENKOVÉHO ROZPRÁVANIA ZO ŽIVOTA	238
21.3 METÓDA ŠTÚDIA ŽIVOTNÝCH MEMORÁTOV	239
21.4 METÓDA BIOGRAFIE HISTORICKEJ OSOBNOSTI	241
21.5 ZHODNOTENIE METÓD HISTORICKEJ ETNOGRAFIE VÝCHOVY	243
22 METÓDY EDUKAČNEJ HISTORIOGRAFIE – Marián Skladaný	244
22.1 PREDMET HISTORICKEJ VEDY	244
22.2 HISTORICKÝ PRAMEŇ	244
22.3 HISTORICKÁ HEURISTIKA A HEURISTICKÉ POMÔCKY	246
22.4 KRITIKA HISTORICKÝCH PRAMEŇOV	247
22.5 HISTORIK AKO SUBJEKT HISTORICKÉHO POZNANIA	248
22.6 POSLANIE HISTORIOGRAFIE	249
22.7 HISTORICKÝ A HISTORIOGRAFICKÝ FAKT	250
22.8 METÓDY POUŽÍVANÉ V HISTORIKOVEJ PRÁCI	250
23 METÓDY FILOZOFOVANIA O VÝCHOVE – Jozef Piaček	252
23.1 ŠPECIFIKUM EDUKAČNÉHO FILOZOFOVANIA A JEHO METÓD	252
23.2 DIACHRÓNNY VÝVIN VZŤAHU SCIENTIZMU A ANTISCIENTIZMU	254
23.3 METÓDA SCIENTISTICKÉHO FILOZOFOVANIA O VÝCHOVE	255
23.4 METÓDA ANTISCIENTISTICKÉHO FILOZOFOVANIA O VÝCHOVE	256
23.5 INTEGRATÍVNE TENDENCIE VO VÝVINE METÓD FILOZOFOVANIA	257
23.6 OBRAT KU KAŽDODENNOSTI V EDUKAČNOM FILOZOFOVANÍ	258
23.7 ALTERNATIVIZMUS A POLYLÓG EDUKAČNÉHO FILOZOFOVANIA	259
23.8 NAMIESTO ZÁVERU	260
24 METÓDY POROVNÁVACEJ PEDAGOGIKY A ANDRAGOGIKY –	
Július Matulčík	261
24.1 OPISNÁ METÓDA	262
24.2 HISTORICKÁ METÓDA	262
24.3 SOCIOLOGICKÁ METÓDA	262
24.4 METÓDA MODELOVANIA	264
24.5 ŠTATISTICKÉ METÓDY	264
24.6 CHARAKTERISTIKA A ZHODNOTENIE KOMPARATÍVNEHO ŠTÚDIA	264

IV. ČASŤ: AKČNÝ VÝSKUM V INOVATÍVNEJ PRAXI ŠKÔL

25 EMPIRICKÁ MIKROANALÝZA EDUKAČNÝCH PROCESOV	
A EFEKTÍVNOSŤ ŠKOLY – Miron Zelina	266
25.1 ÚVOD	266
25.2 NAJZNÁMEJŠIE PRÍSTUPY K OBSERVAČNÝM MIKROANALÝZAM	267
24.3 NIEKTORÉ PROBLÉMY OBSERVAČNÝCH MIKROANALÝZ VÝUČBY	271
25.4 NIEKTORÉ ZISTENIA Z OBSERVAČNÝCH MIKROANALÝZ VÝUČBY	272
25.5 ZHODNOTENIE POSTUPOV MIKROANALÝZY	273

26 EDUKAČNÉ TESTOVANIE A DIAGNOSTIKOVANIE –	
Pavol Kompolt	274
26.1 <i>VYMEDZENIE POJMOV</i>	274
26.2 <i>DIAGNOSTIKOVANIE, EVALVÁCIA A VÝSKUM</i>	275
26.3 <i>DIDAKTICKÉ TESTY A KONTROLA KVALITY VZDELANIA</i>	277
27 DIAGNOSTIKOVANIE SOCIÁLNEJ KLÍMY V ŠKOLSKEJ TRIEDE –	
Teodor Kollárik	283
27.1 <i>TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ</i>	283
27.2 <i>SOCIÁLNA KLÍMA ŠKOLSKEJ TRIEDY</i>	284
27.3 <i>ŠTRUKTÚRA A ZLOŽKY KLÍMY TRIEDY</i>	285
27.4 <i>ZHODNOTENIE MERANIA KLÍMY TRIEDY</i>	286
LITERATÚRA	287
ADRESY AUTOROV	302